

ב'דף היומי בהלכה' הנלמד היום נעסוק בנושא:

אשה ששכחה להתפלל, האם היא יכולה להשלים בתפילה הבאה? • מתי תיקנו תפילת תשלומין אפילו למי שבכוונה תחילה לא התפלל? • אתה צריך להשלים תפילה שהחסרת, מה מתפללים קודם את תפילת החובה או התשלומין?

אשה ששכחה להתפלל, האם היא יכולה להשלים בתפילה הבאה?

מי שלא התפלל שחרית מחמת שכחה, טעות - כגון שסבר שהתפלל או שסבר שסוף זמן התפילה מאוחר יותר - או מחמת אונס - כגון שהיה חולה או שיכור, והיינו שהחל לשתות בזמן שהיה סביר שיתפכח מיינו לפני סוף זמן התפילה - יתפלל מנחה פעמיים: הראשונה למנחה, והשנייה לתשלומין; ונחלקו הפוסקים אם מקבל עליה שכר כתפילה בזמנה. וכן הדין כשלא התפלל מנחה וערבית - שמשלים לאחר התפילה הבאה. ולא תיקנו תשלומין אלא לתפילת העמידה, אך לא לברכות קריאת שמע, ולא לפסוקי דזמרה עם ברכותיהם. וגם אשה שהחסירה אחת מהתפילות, צריכה להשלימה בתפילה שלאחריה, ואף תפילת ערבית יכולה להחמיר על עצמה ולהשלים, אך כמובן אינה צריכה להשלים תפילה שאינה רגילה להתפלל. וכן יש לחנך קטן להשלמת תפילה שהחסיר. [סימן קח, סעיף א, ס"ק ב, ג וז, ושעה"צ ס"ק א; ביאורים ומוספים דרשו, 2, 3, 4-8]

מתי תיקנו תפילת תשלומין אפילו למי שבכוונה תחילה לא התפלל?

מי שלא התפלל בזמן תשלומין לתפילתו, אך אם לא התפלל מחמת שלא היתה דעתו מיושבת, או שלא היה באפשרותו ליטול את ידיו - אף שלא עשה כדיון, כיון שאם קיים חשש שיעבור זמן התפילה צריך להתפלל אף ללא דעה מיושבת, ולנקות ידיו בכל צורה שהיא - אין הוא נחשב למזיד, ויכול להשלים את התפילה. ואם היה פטור מהתפילה מחמת אונס שעסק בצורכי ציבור טרם שהגיע זמן תפילה עד סופו, וכדומה - אינו יכול להשלים את התפילה, כיון שלא התחייב בה כלל, אך ראוי שיתפלל תפילת נדבה להשלים את התפילה החסרה, ויחדש בה דבר כדיון תפילת נדבה (ראה שולחן ערוך סימן קז, סעיף א). והמסופק אם התפלל, אשר חייב להתפלל מספק, במקרה שלא עשה כן בזמן התפילה - ספק אם חייב להשלים בתפילה הבאה, אך רשאי להשלים, ואינו צריך לחדש בה דבר. [סימן קח, ס"ק א-ב, וביה"ל ד"ה טעה; ביאורים ומוספים דרשו, 1, 5, 7 ו-20]

אתה צריך להשלים תפילה שהחסרת, מה מתפללים קודם את תפילת החובה או התשלומין?

כאמור, המשלים תפילה בזמן התפילה שלאחריה, צריך להקדים את תפילת החובה של אותה שעה לתפילת התשלומין, וזאת משום שלא תיקנו חכמים את אפשרות ההשלמה אלא בשעה שכבר עוסק בתפילת חובה. ואם היה בדעתו שהראשונה תהא לתשלומין - עליו לשוב ולהתפלל בשלישית. ויש אומרים שאינו צריך להתפלל בשלישית אלא כשגילה דעתו בפירוש שהראשונה לתשלומין והשנייה לתפילת החובה, וכגון ששכח תפילת מנחה בשבת, והתפלל ערבית במוצאי שבת פעמיים, והבדיל רק בפעם השנייה. והלכה כדעה הראשונה, אך עדיף להתנות שאם אינו מחויב בתפילה הנוספת - תהא לנדבה, ואינו צריך לחדש בה דבר (ראה לעיל). ואם התפלל את השנייה לתשלומין, ולאחר מכן התברר שצריך לחזור על התפילה הראשונה, מפני שלא הזכיר בה איזו הזכרה, וכדומה - אינו צריך לחזור גם על תפילת התשלומין. [סימן קח, ס"ק ז וט; ביאורים ומוספים דרשו, 15]

- מי שהתפלל תפילת העמידה, אסור לו להתפלל שנית לשם חובה, אולם רשאי לשוב ולהתפלל בנדבה, כדרך שהיו מקריבים במקדש קרבן נדבה; ובתנאי שיחדש דבר מה בתפילתו.

אתמול למדנו

- בשבת וביום טוב שאין מקריבים בהם קרבנות נדבה - אסור להתפלל תפילת נדבה; וכן תפילת מוסף - אין מתפללים אותה בנדבה, כיון שהמוספים אינם באים בנדבה.
- המסופק אם התפלל - עליו להתפלל ולהתנות - אף במחשבה - שאם טרם התפלל תהא תפילתו חובה ואם כבר התפלל תהא נדבה.
-

מחר נלמד

- התשלומין?
תפילה הנוספת חוץ מתפילת מנחה שצריך לומר בה 'אשרי' לפני שמונה עשרה
- האם ניתן להשלים תפילת ערבית לאחר סוף זמן תפילה של שחרית?